

KONRAD BURDZIAK¹

„Takie samo postanowienie”, czyli kilka słów o wykładni art. 289 ust. 2 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce²

Wpłynął: 10.01.2026. Akceptacja: 20.04.2026

Streszczenie

Autor podejmuje problematykę wykładni art. 289 ust. 2 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, skupiając się na niejasnym terminie „takie samo postanowienie”. Analizuje przypadek, w którym następuje dwukrotne umorzenie postępowania wyjaśniającego, jednak na odmiennych podstawach faktycznych i prawnych. Wykorzystując derywacyjną koncepcję wykładni prawa M. Zielińskiego, w opracowaniu poddano krytyce potencjalne wąskie rozumienie analizowanego przepisu, które wymagałoby pełnej identyczności decyzji, by można było je uznać za „takie same”.

Autor dowodzi, że ze względów funkcjonalnych i gwarancyjnych sformułowanie „takie samo postanowienie” należy rozumieć szeroko – jako każde ponowne postanowienie o umorzeniu w tej samej sprawie. Taka interpretacja zapobiega manipulacjom procesowym i zapewnia stronom rzeczywiste prawo do obiektywnego rozpatrzenia sprawy przez właściwy organ.

Tekst wieńczę postulaty *de lege ferenda*, sugerujące doprecyzowanie przepisów w celu zwiększenia przejrzystości postępowań dyscyplinarnych wobec nauczycieli akademickich.

Słowa kluczowe: Postępowanie dyscyplinarne, wykładnia prawa, umorzenie postępowania wyjaśniającego, takie samo postanowienie.

¹ Prof. US dr hab. Konrad Burdziak – Uniwersytet Szczeciński (Polska), e-mail: konrad.burdziak@usz.edu.pl; ORCID: 0000-0002-0696-1174.

² Badania wykorzystane w artykule nie zostały sfinansowane przez żadną instytucję.

KONRAD BURDZIAK

“The Same Decision”: A Few Remarks on the Interpretation of Article 289(2) of the Law on Higher Education and Science³

Abstract

This article addresses the interpretation of Article 289, Paragraph 2 of the Law on Higher Education and Science, focusing on the ambiguous term “the same decision” (pol. takie samo postanowienie). The author analyzes a case where a disciplinary prosecutor discontinued explanatory proceedings twice, but on different factual and legal grounds. Utilizing M. Zieliński’s derivative theory of legal interpretation, the paper criticizes a narrow understanding of this provision that would require absolute identity between decisions.

The author argues that for functional and guarantee-related reasons, “the same decision” should be interpreted broadly as any subsequent decision to discontinue the same case. Such an interpretation prevents procedural manipulation and ensures the parties’ right to an objective review by a higher-level body.

The article concludes with *de lege ferenda* postulates, suggesting legislative amendments to enhance the transparency of disciplinary proceedings against academic teachers.

Keywords: Disciplinary proceedings, legal interpretation, discontinuation of explanatory proceedings, the same decision.

³ The research in this article has not been supported financially by any institution.

Wstęp

Problematyka postępowań dyscyplinarnych prowadzonych w uczelniach wyższych wobec nauczycieli akademickich jest materią stosunkowo skromnie opracowaną w literaturze. Nic więc dziwnego, że rozstrzygnięcie nawet najbardziej podstawowych kwestii pojawiających się w praktyce komisji dyscyplinarnych może napotykać i rzeczywiście napotyka na trudności, wynikające z braku pogłębionej wykładni poszczególnych przepisów ustawowych i podustawowych (ewentualnie również z braku bądź ograniczonego zakresu ogólnodostępnego orzecznictwa w tym zakresie)⁴.

Niniejsze opracowanie nie ma na celu – rzecz jasna – całkowitego wypełnienia luki w tym zakresie. Jego celem będzie jednak rozstrzygnięcie pod kątem dogmatyczno-prawnym zagadnienia, które z jednej strony ma charakter wyjątkowo praktyczny i pojawia się w orzecznictwie komisji dyscyplinarnych, w tym w orzecznictwie Komisji Dyscyplinarnej przy Radzie Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego⁵, z drugiej strony zaś jest zagadnieniem niezwykle interesującym z punktu

⁴ Nie jest jednak tak, że brak jest rozważań doktrynalnych na tematy związane z ww. kwestiami. Wskazać wystarczy, że w kontekście odpowiedzialności dyscyplinarnej nauczycieli akademickich w ostatnich latach wypowiadali się m.in. A. Szatkowska, K. Wiliński, *Odpowiedzialność dyscyplinarna nauczycieli akademickich*, „*Studia Iuridica*” 2018, 78, s. 497–516; K. Banasik, *Kara upomnienia za przewinienia dyscyplinarne nauczycieli akademickich*, „*Przegląd Prawa Publicznego*” 2020, 7–8, s. 123–133; M. Budyn-Kulik, *Mobbing – przewinienie dyscyplinarne – przestępstwo? Analiza niewłaściwych zachowań nauczycieli akademickich w kontekście różnych reżimów odpowiedzialności*, „*Studia Iuridica*” 2022, 93, s. 51–65; K. Łakomy, *Odpowiedzialność karna i dyscyplinarna nauczyciela akademickiego za ten sam czyn. Rozważania na temat zbiegu odpowiedzialności penalnej nauczyciela akademickiego*, „*Studia Prawnicze*” 2023, 1, s. 131–152; Idem, *Status normatywny przewinienia dyscyplinarnego mniejszej wagi w reżimie odpowiedzialności dyscyplinarnej nauczyciela akademickiego*, „*Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny*” 2023, 4, s. 161–176; M. Kaczmarczyk, J. Kil, *Odpowiedzialność dyscyplinarna nauczycieli akademickich w polskim porządku prawnym*, Sosnowiec 2023. Nie sposób pominąć również wypowiedzi komentarzowych, w postaci m.in. następujących publikacji: E. Ura [w:] *Prawo zatrudnienia pracowników szkół wyższych. Komentarz do wybranych przepisów Prawa o szkolnictwie wyższym i nauce*, red. K.W. Baran, Warszawa 2026, art. 289; J.M. Zieliński [w:] H. Izdebski, J.M. Zieliński, *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz*, wyd. III, LEX/el. 2023, art. 289. <https://sip.lex.pl/#/commentary/587785603/732087/izdebski-hubert-zielinski-jan-michal-prawo-o-szkolnictwie-wyzszym-i-nauce-komentarz-wyd-iii> (dostęp: 29.03.2026); J. Kosowski [w:] *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz*, red. A. Jakubowski, 2023, art. 289, Legalis.

⁵ Inspiracją do podjęcia diskutowanego zagadnienia był rzeczywisty, następujący stan faktyczny (zmodyfikowany, celem anonimizacji; wszystkie wskazane w stanie faktycznym daty są fałszywe), który stał się przedmiotem rozstrzygnięcia Komisji Dyscyplinarnej przy Radzie Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego: w czerwcu 2023 r. złożony został wniosek o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego wobec jednego z nauczycieli akademickich i w tym też roku (w lipcu) wszczęte zostało postępowanie wyjaśniające. Sprawa została skierowana do Rzecznika Dyscyplinarnego powołanego

widzenia teoretycznego (abstrakcyjnego), jako że jego analiza wymaga uwzględnienia zarówno elementów wykładni językowej, jak i elementów wykładni systemowej i funkcjonalnej, oraz powiązania ich ze sobą w sposób umożliwiający wypracowanie rozwiązania jak najbardziej adekwatnego, a przy tym pragmatycznego. Jest to jednocześnie zagadnienie, które dotychczas nie doczekało się tego rodzaju rozwiązania.

Celem niniejszego opracowania będzie konkretnie udzielenie odpowiedzi na pytanie, jak rozumieć sformułowanie „takie samo postanowienie”, o którym mowa w regulacji art. 289 ust. 2 u.p.s.w.⁶, przy wykorzystaniu metody dogmatyczno-prawnej. Narzędziem, którym posłuży się autor opracowania, będzie przy tym derywacyjna koncepcja wykładni prawa autorstwa M. Zielińskiego, będąca narzędziem pozwalającym na usystematyzowaną analizę tekstu prawnego i uzyskanie możliwie pewnego, zdatnego do powszechnej akceptacji wyniku takiej analizy.

Rozważania

Zgodnie z regulacją art. 289 u.p.s.w. na postanowienie o umorzeniu postępowania wyjaśniającego, w terminie 14 dni od dnia jego doręczenia, osobie, której czynu dotyczy to postępowanie, osobie, która zawiadomiła o popełnieniu czynu mającego znamiona przewinienia dyscyplinarnego, pokrzywdzonemu oraz organowi, który

przez Ministra Edukacji i Nauki z uwagi na pełnienie przez nauczyciela akademickiego istotnej funkcji organizacyjnej. Dnia 5 października 2024 r. wydane zostało przez Rzecznika Dyscyplinarnego postanowienie o umorzeniu postępowania wyjaśniającego. Co istotne, w tenorze tego postanowienia nie wskazano dokładnych podstaw faktycznych i prawnych umorzenia postępowania – odwołano się wyłącznie do § 9 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 8 czerwca 2022 r. w sprawie szczegółowego trybu prowadzenia mediacji, postępowania wyjaśniającego i postępowania dyscyplinarnego w sprawach odpowiedzialności dyscyplinarnej nauczycieli akademickich, a także sposobu wykonywania kar dyscyplinarnych i ich zatarcia (Dz.U. 2022 poz. 1236). Podstawy faktyczne, a częściowo również prawne, wydania postanowienia o umorzeniu postępowania wyjaśniającego można było ustalić dopiero w oparciu o treść uzasadnienia, w którym zwrócono uwagę, że nauczyciel akademicki został zawieszony w pełnieniu funkcji organizacyjnej, a co za tym idzie – nie ma potrzeby dalszego prowadzenia postępowania wyjaśniającego przez Rzecznika Dyscyplinarnego powołanego przez Ministra Edukacji i Nauki. Postanowienie o umorzeniu postępowania wyjaśniającego zostało zaskarżone, a Komisja Dyscyplinarna przy Radzie Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego uchyliła je i przekazała sprawę Rzecznikowi Dyscyplinarnemu do dalszego prowadzenia w postępowaniu wyjaśniającym. Dnia 5 października 2025 r. wydane zostało kolejne postanowienie o umorzeniu postępowania wyjaśniającego. Postanowienie to różniło się jednak od pierwszego postanowienia w sposób zasadniczy – przede wszystkim wyraźnie wskazywało podstawę faktyczną oraz prawną umorzenia postępowania już w samym tenorze, precyzując, że przyczyną umorzenia jest brak danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie popełnienia czynu, a podstawą prawną umorzenia jest art. 287 ust. 6 pkt 3 u.p.s.w. oraz art. 17 § 1 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 305 u.p.s.w. Postanowienie to również zostało zaskarżone w drodze zażalenia.

⁶ Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2024 r. poz. 1571).

polecił rozpoczęcie prowadzenia sprawy, przysługuje zażalenie do właściwej komisji dyscyplinarnej. Wskazać należy przy tym, że z brzmienia tej regulacji jednoznacznie wynikają dwie różne podstawy prawne złożenia zażalenia, związane z dwoma różnymi układami sytuacyjnymi. Pierwsza podstawa prawna to przepis art. 289 ust. 1 u.p.s.w., znajdujący zastosowanie w sytuacji, w której wydane zostanie po raz pierwszy postanowienie o umorzeniu postępowania wyjaśniającego, i stanowiący, że organem właściwym do rozpoznania zażalenia jest w takiej sytuacji „właściwa komisja dyscyplinarna”. Druga podstawa prawna zaś to przepis art. 289 ust. 2 u.p.s.w., znajdujący zastosowanie w sytuacji, w której zostanie dwukrotnie wydane takie samo postanowienie o umorzeniu postępowania wyjaśniającego, i stanowiący, że organem właściwym do rozpoznania zażalenia jest wówczas „komisja dyscyplinarna przy ministrze”.

W związku z dwiema potencjalnymi, różnymi od siebie podstawami prawnymi wniesienia zażalenia, wyzwaniem, przed którym stają zapewne niejednokrotnie poszczególne komisje dyscyplinarne, a jednocześnie wyzwaniem, przed którym stanął autor niniejszego tekstu, było ustalenie, który z tych trybów winien zostać zastosowany w przypadku, w którym po raz drugi wydane zostaje postanowienie o umorzeniu postępowania wyjaśniającego i po raz drugi zostaje ono zaskarżone, a co za tym idzie – który organ winien w tego rodzaju sytuacji rozpatrzyć wniesione za drugim razem zażalenie, i oparcie tego ustalenia o analizę kluczowego w tym zakresie sformułowania, jakim jest sformułowanie „takie samo postanowienie”. To bowiem od rozstrzygnięcia tego, czy dwa zażalenia, którymi dysponuje dana komisja, są zażaleniami „takimi samymi”, czy też nie, zależy kwestia możliwości rozstrzygnięcia drugiego z nich przez tę komisję bądź obowiązek jego przekazania według właściwości innej komisji dyscyplinarnej.

Ustalenie możliwości rozpatrzenia danego zażalenia przez daną konkretną komisję jest przy tym – i wymaga to podkreślenia – obowiązkiem każdorazowego składu orzekającego, a to z uwagi na stosowaną odpowiednio w toku postępowania dyscyplinarnego regulację art. 35 § 1 k.p.k., zgodnie z którą: „Sąd bada z urzędu swą właściwość, a w razie stwierdzenia swej niewłaściwości przekazuje sprawę właściwemu sądowi lub innemu organowi”, oraz stosowaną odpowiednio regulację art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, zgodnie z którą: „Każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd”. W art. 305 u.p.s.w. wyraźnie wskazuje się wszakże, że: „Do postępowań w sprawach odpowiedzialności dyscyplinarnej nauczycieli akademickich, w zakresie nieuregulowanym w ustawie, stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2024 r. poz. 37, 1222 i 1248), z wyłączeniem art. 82”; zgodność zaś z wymogami konstytucyjnymi prac poszczególnych komisji nie powinna budzić

jakichkolwiek wątpliwości. Powyższe powinno być zresztą oczywiste, jako że powszechnie wiadomo, że: „Prawidłowe ustalenie, który sąd (a szerzej organ – dop. autor) jest miejscowo i rzeczowo właściwy (...) jest jednocześnie ustaleniem, iż jest on kompetentny do dokonania określonej czynności procesowej”⁷. Każdemu uczestnikowi postępowania dyscyplinarnego zależać winno tymczasem na tym, by decyzję w sprawie podejmował organ do tego rzeczywiście upoważniony, a nie jakkolwiek, zwłaszcza przypadkowy podmiot.

Wracając do kwestii zasadniczej, tj. do kwestii rozstrzygnięcia znaczenia sformułowania „takie samo postanowienie”, rozpocząć należy od wskazania, że nie dysponujemy aktualnie ani definicją legalną, ani jakąkolwiek definicją tego sformułowania wypracowaną przez doktrynę czy judykaturę. Autor pracy zweryfikował dostępne na rynku komentarze do ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce i ustalił, że jedyną wypowiedzią komentarzową dotyczącą ww. kwestii jest pozbawiona szerszego uzasadnienia wypowiedź P. Wojciechowskiego, zgodnie z którą: „Przez takie samo postanowienie należy rozumieć takie samo rozstrzygnięcie, natomiast treść uzasadnienia może uwzględniać dodatkowe wyjaśnienia”⁸ i która w zasadzie niczego w interesującym nas zakresie nie wyjaśnia. Z wypowiedzi tego autora wynika bowiem tyle tylko, że treść uzasadnień poszczególnych postanowień umarzających postępowanie wyjaśniające może się od siebie różnić; nie wiadomo jednak, jak rozumieć należy sformułowanie „takie samo rozstrzygnięcie”, którym autor stara się wyjaśnić sformułowanie „takie samo postanowienie”. Z wypowiedzi tej wynika zatem tyle tylko, że takie samo postanowienie to takie samo rozstrzygnięcie, to zaś jest typowym błędem logicznym, określanym jako *ignotum per ignotum* (nieznane przez nieznane), czyli błędem w definicji polegającym na użyciu w jej członie definiującym wyrażenia, którego znaczenie również nie jest znane odbiorcom⁹.

Pomocą w ustaleniu znaczenia sformułowania „takie samo postanowienie” nie może być także uzasadnienie projektu ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce¹⁰, jako że nie zawiera ono żadnej informacji na temat przyczyn wprowadzenia dyskutowanej tutaj regulacji do analizowanego aktu prawnego.

Koniecznym elementem procesu wykładni sformułowania „takie samo postanowienie” musiało zostać uczynione zatem odwołanie się do znaczenia tego

⁷ K. Postulski, *Właściwość sądu w postępowaniu karnym wykonawczym*, „Prokuratura i Prawo” 2010, 5, s. 55.

⁸ P. Wojciechowski [w:] *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz*, red. J. Woźnicki, Warszawa 2019, art. 289. Pozyskano z: <https://sip.lex.pl/#/commentary/587807134/604574/woznicki-jerzy-red-prawo-o-szkolnictwie-wyzszym-i-nauce-komentarz> (dostęp: 05.01.2026).

⁹ <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/ignotum-per-ignotum;3914005.html> (dostęp: 05.01.2026).

¹⁰ Zob. Uzasadnienie projektu ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Pozyskano z: <https://www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/druk.xsp?nr=2446> (dostęp: 29.03.2026).

sformułowania na gruncie języka polskiego. I tak, wskazać można w tym zakresie – za słownikiem pod red. W. Doroszewskiego – że: „(słowo »sam« – dop. autor) [W połączeniu z zaimkami *ten*, *taki* (niekiedy z innymi w ich funkcjach) tworzy wyrażenia oznaczające tożsamość, identyczność]”¹¹, przy czym może to dotyczyć sytuacji, w której chodzi o jeden przedmiot (przykład: „W komunikatach wszystkich armii biorących udział w wojnie powtarzały się od dłuższego czasu nazwy tych samych miejscowości”), albo o sytuację, która jest dla nas najbardziej interesująca, a w której chodzi o różne przedmioty tego samego typu lub mające cechy wspólne (przykład: „Był do niego podobny jak bliźniaczy brat: *ten sam* bulwiasty nos, *te same* faworyty”)¹². Sformułowania „*ten sam*” i „*taki sam*” nie muszą zatem dotyczyć przedmiotów identycznych w pełnym zakresie; wystarczy pewien stopień podobieństwa – uznanie, że mamy do czynienia z przedmiotami tego samego typu lub mającymi cechy wspólne, co na gruncie interesującej nas kwestii oznaczać może, że „takie samo postanowienie” to po prostu postanowienie należące do postanowień danego rodzaju, ale niekoniecznie identyczne z innym postanowieniem co do treści, w tym co do treści podstaw faktycznych i prawnych.

Analogiczny wniosek wyprowadzić można również w oparciu o opinię K. Kłosińskiej, zgodnie z którą: „*Ten sam* wskazuje na to, że coś jest tożsame z czymś innym (np. Pojechałem do tego samego hotelu co w zeszłym roku). *Taki sam* wskazuje na to, że coś jest identyczne jak coś innego, lecz nie jest tym samym co to (np. Hotel w górach był *taki sam* jak ten nad morzem)”¹³.

Powyższe może sugerować, że „takie samo postanowienie” w rozumieniu regulacji art. 289 u.p.s.w. to po prostu kolejne postanowienie o umorzeniu postępowania wyjaśniającego, a więc postanowienie należące do tego samego rodzaju, co poprzednie postanowienie, ale niekoniecznie identyczne z tym pierwszym postanowieniem co do treści (w tym co do podstaw faktycznych i prawnych). Koncepcji tego rodzaju postawić można jednak zarzut, że skoro ustawodawca użył sformułowania „takie samo postanowienie”, a nie np. sformułowania „powtórne postanowienie”, „ponowne postanowienie” czy „kolejne postanowienie”, to zapewne chodziło mu o postanowienie oparte na analogicznych podstawach. Ustawodawca jest przecież racjonalny, a skoro tak, to jest również precyzyjny i wykorzystuje takie tylko sformułowania, które oddawać będą jego rzeczywistą wolę. Skoro zaś użył sformułowania „takie samo postanowienie”, a nie sformułowania „powtórne postanowienie”, to na pewno musiało mu chodzić o coś więcej niż tylko zbieżność rodzajową poszczególnych, wydanych w sprawie postanowień. Stwierdzenia tego rodzaju

¹¹ <https://sjp.pwn.pl/doroszewski/sam-i;5494698> (dostęp: 05.01.2026).

¹² Zob. <https://sjp.pwn.pl/doroszewski/sam-i;5494698> (dostęp: 05.01.2026).

¹³ <https://sjp.pwn.pl/poradnia/haslo/Ten-sam-a-taki-sam;19736.html> (dostęp: 05.01.2026).

nie sposób jednak uznać za przesądzające dla dokonania takiej, a nie innej wykładni tekstu prawnego. Podkreślenia wymaga bowiem, że nawet jeśli brzmienie przepisu nie budzi wątpliwości, a wyniki zastosowania językowych dyrektyw wykładni prowadzą do jednoznacznych rezultatów, to i tak konieczne jest zastosowanie dodatkowo dyrektyw wykładni funkcjonalnej. Zgodność uzyskanych w wyniku wykładni językowej i funkcjonalnej rezultatów wzmocni przy tym ostateczną interpretację, a rozbieżność pomiędzy nimi wymusi ocenę, czy dosłowne znaczenie danego sformułowania nie narusza domniemania racjonalności ustawodawcy. W sytuacji zaś, w której rezultat zastosowania językowych dyrektyw wykładni godził będzie w spójność systemu wartości, pierwszeństwo zyska wykładnia celowościowa, pozwalająca na wybór takiego znaczenia, które najlepiej realizuje zamierzone cele tekstu prawnego, i odrzucenie takiego znaczenia, które te cele niweczy¹⁴. Jak bowiem wskazuje M. Zieliński: „Interpretacyjne dyrektywy celowościowe preferują takie rozumienie poszczególnych interpretowanych zwrotów, które pozwala owe cele osiągnąć, bądź dezaprobuje te ze sposobów rozumienia, które uniemożliwiają lub co najmniej utrudniają osiągnięcie celów”¹⁵.

Mając powyższe na względzie, w procesie wykładni regulacji art. 289 u.p.s.w. odwołać należy się także do celu tej regulacji i z perspektywy tego właśnie celu zweryfikować, które rozwiązanie (zakładające pełną identyczność postanowień bądź zakładające ich przynależność do postanowień pewnego rodzaju) jest właściwe z punktu widzenia racjonalnego ustawodawcy; ustawodawcy, który nie tworzyłby przecież regulacji w sposób utrudniający osiągnięcie danego celu czy wręcz – dla osiągnięcia tego celu przeciwny.

Wskazmy więc, bez zbędnych wstępów, że celem regulacji art. 289 ust. 2 u.p.s.w., a w zasadzie – celem regulacji art. 289 u.p.s.w. jako całości, jest zagwarantowanie stronom prowadzonego postępowania, że zawsze będą miały pewność co do prawidłowości jego przeprowadzenia, w tym w szczególności będą miały pewność: 1) który organ rozpozna zażalenie; 2) który organ będzie prowadził postępowanie w razie uwzględnienia zażalenia i uchylenia postanowienia o umorzeniu postępowania wyjaśniającego; 3) że organ rozpoznający zażalenie i prowadzący postępowanie po uchyleniu postanowienia o umorzeniu postępowania wyjaśniającego będzie organem możliwie obiektywnym; 4) że postępowanie nie będzie sztucznie przedłużane poprzez manipulowanie podstawami umorzenia postępowania wyjaśniającego. Zasadnie wskazuje wszakże P. Wojciechowski, że: „Komentowany przepis wraz z przepisami od art. 286 do art. 290 reguluje postępowanie wyjaśniające, stanowiące drugi etap »prowadzenia sprawy« (...). Reguluje on procedurę wnosze-

¹⁴ Zob. M. Zieliński, *Wykładnia prawa. Zasady, reguły, wskazówki*, Warszawa 2012, s. 305, 343–344.

¹⁵ *Ibidem.*, s. 306.

nia i rozpatrywania zażalenia na postanowienie o umorzeniu postępowania wyjaśniającego i jest on ściśle powiązany z art. 287 ust. 6 pkt 3 p.s.w.n., przewidującym wydanie postanowienia o umorzeniu postępowania wyjaśniającego jako jeden ze sposobów zakończenia tego postępowania. W poprzednim stanie prawnym problematyka ta nie była szczegółowo regulowana¹⁶. Fakt uregulowania analizowanej problematyki przez ustawodawcę i to w sposób tak szczegółowy nie może wynikać zaś z niczego innego, jak tylko z potrzeby zagwarantowania jednostce pewności co do tego, jak wyglądało będzie rozpatrywanie sprawy, w której występuje jako strona, oraz pewności co do tego, że sprawa zostanie rozpatrzona w sposób możliwie obiektywny – stąd zmiana podmiotu rozpatrującego ponowne zażalenie i zmiana podmiotu prowadzącego postępowanie po ewentualnym uwzględnieniu zażalenia i uchyleniu wydanego postanowienia.

Uwzględniając wyżej wymienione ustalenia, stwierdzić należy, że koncepcja, w myśl której „takie samo postanowienie” to co do joty identyczne postanowienie z postanowieniem uprzednio wydanym, nigdy nie pozwalałaby na zrealizowanie tak określonego celu regulacji art. 289 u.p.s.w. Koncepcja tego rodzaju w żadnym wypadku nie pozwalałaby bowiem uczestnikom postępowania dyscyplinarnego na pewność co do tego, czy w sprawie wydane zostało rzeczywiście „takie samo postanowienie”, czy też nie, a w konsekwencji również nie pozwalałaby na pewność co do tego, kto dane zażalenie rozpatrzy i kto będzie prowadził sprawę po ewentualnym uchyleniu postanowienia. Ocena tego, jaki charakter ma dane postanowienie, nie byłaby bowiem w tego rodzaju sytuacjach jednoznaczna w tym sensie, że każda, nawet najmniejsza modyfikacja treści postanowienia (zarówno w zakresie podstaw faktycznych, jak i prawnych) mogłaby prowadzić do stwierdzenia, że nie mamy już do czynienia z takim samym postanowieniem; jednocześnie przekonanie, że dane postanowienie jest postanowieniem takim samym, mogłoby zostać z łatwością obalone w oparciu o stwierdzenie choćby najmniejszej modyfikacji, sprowadzającej się chociażby do stwierdzenia, że skoro w pierwszym postanowieniu nie wskazano podstawy prawnej, a w drugim ją wskazano, to nie mamy do czynienia z identycznymi postanowieniami (mimo że uzasadnienia zarówno pierwszego, jak i drugiego postanowienia byłyby identyczne i sugerowałyby, że w każdym przypadku podstawa prawna była jedna i ta sama), albo do stwierdzenia, że mimo że w obu przypadkach postanowienie oparto na regulacji art. X, to jednak w pierwszym wypadku chodziło o art. X pkt 1 (mimo że nie wysłowiono tego w treści postanowienia, lecz w jego uzasadnieniu), a w drugim przypadku o art. X pkt 2.

¹⁶ P. Wojciechowski, *op. cit.*

Ocena tego, jaki charakter ma dane postanowienie, nie byłaby zresztą w tego rodzaju sytuacjach jednoznaczna także w tym sensie, że niejednokrotnie dokonywana byłaby przez podmiot niemający wykształcenia prawniczego i niezdatny w związku z tym albo zdatny wyłącznie częściowo do uwzględnienia wszystkich niuansów prawnych związanych z danymi postanowieniami. Oczywiście można by twierdzić, że podmiot nieprofesjonalny powinien w takiej sytuacji skorzystać z pomocy profesjonalisty albo że powinien oprzeć się na wskazanym wyrażnie w postanowieniu pouczeniu. W kontekście pierwszego stwierdzenia wskazać by można jednak, że nie ma i nie powinno być obowiązku korzystania z pomocy profesjonalisty w toku postępowania dyscyplinarnego, jako że winno być to postępowanie możliwie przejrzyste dla jego uczestników (wszak nie jest to postępowanie karne *sensu stricto*, które siłą konieczności musi być rozbudowane i skomplikowane); co więcej – można by zadać pytanie, kto za ewentualną pomoc profesjonalisty miałby w tego rodzaju przypadku zapłacić. W kontekście drugiego stwierdzenia, tj. kwestii oparcia się na dołączonym do postanowienia pouczeniu, wskazać należy z kolei, że pouczenie to może być błędne, choćby z tego względu, że zostało wklejone na koniec dokumentu z uwagi na stosowane przez dany podmiot takie, a nie inne formatki swoich pism, i błąd taki może zostać powielony „nieumyślnie” przez kolejne uczestniczące w sprawie podmioty (w tym przez komisję dyscyplinarną). Do pouczeń nie można mieć zatem pełnego zaufania.

Kwestionowana koncepcja stwarzałaby jednocześnie pole do nadużyć, w tym w szczególności pozwalałaby rzecznikowi rozpoznającemu sprawę na „utrzymywanie” sprawy w swoich rękach poprzez wielokrotne umarzanie postępowania wyjaśniającego w oparciu o zmienione (przynajmniej) częściowo podstawy faktyczne i prawne, doprowadzając w skrajnych przypadkach do zapętlenia postępowania wyjaśniającego poprzez jego wielokrotne, systematyczne umarzanie przez ten sam podmiot, mimo każdorazowego uchylania poszczególnych postanowień przez właściwą w sprawie komisję dyscyplinarną, i uniemożliwienia rozpoznania sprawy przez podmiot „zewnętrzny” (i w tym sensie obiektywny) w postaci innego rzecznika dyscyplinarnego i innej komisji dyscyplinarnej. Z łatwością można wszakże wyobrazić sobie sytuację, w której w pierwszym postanowieniu nie wskazano by podstawy prawnej, w drugim postanowieniu wskazano by podstawę prawną i określono by ją słownie (np. wskazano by, że umorzenie następuje na podstawie X), w trzecim postanowieniu podstawę prawną wskazano by przy wykorzystaniu konkretnej regulacji prawnej (np. wskazano by, że umorzenie następuje na podstawie art. X), w czwartym postanowieniu podstawę prawną zaś by zmieniono (np. stwierdzając, że podstawą nie jest już art. X, lecz art. Y) itd. i w ten sposób zapewniono by – przynajmniej pozornie – zróżnicowanie kolejnych postanowień pod względem przyjmowanych w ich kontekście podstaw faktycznych i prawnych.

Dyskutowane rozwiązanie nie gwarantowałoby, wobec powyższego, rzetelnego, a przede wszystkim obiektywnego rozpoznania sprawy, a przecież na tym właśnie winno zależeć wszystkim uczestnikom procedury dyscyplinarnej. Co za tym idzie – przyjąć należy taką wykładnię sformułowania „takie samo postanowienie”, zgodnie z którą sformułowanie to oznacza powtórne wydanie w danej, konkretnej sprawie postanowienia o umorzeniu postępowania wyjaśniającego jako takiego, niezależnie od podstawy faktycznej i prawnej jego wydania i zbieżności tych podstaw w obu postanowieniach. Tylko wtedy bowiem będzie zagwarantowana pełna przejrzystość postępowania dyscyplinarnego i realizację jego nadrzędnych celów, w tym obiektywnego rozpoznania danej, konkretnej sprawy.

Co istotne – byłoby to rozwiązanie zbliżone do rozwiązania przewidzianego na gruncie Kodeksu postępowania karnego. O ile bowiem na postanowienie o umorzeniu postępowania karnego wydane przez prokuratora przysługuje zażalenie do sądu, o tyle w art. 330 § 2 k.p.k. wyraźnie wskazuje się, że: „Jeżeli organ prowadzący postępowanie nadal nie znajduje podstaw do wniesienia aktu oskarżenia, wydaje postanowienie o umorzeniu postępowania lub odmowie jego wszczęcia. Postanowienie to podlega zaskarżeniu tylko do prokuratora nadrzędnego. W razie utrzymania w mocy zaskarżonego postanowienia pokrzywdzony, który co najmniej dwukrotnie wykorzystał uprawnienia przewidziane w art. 306 § 1 lub 1a, w tym zaskarżył postanowienie utrzymane w mocy przez prokuratora nadrzędnego, może wnieść akt oskarżenia określony w art. 55 § 1”.

Podsumowanie

Podsumowując krótko powyższe rozważania, wskazać należy, że zastosowanie wszystkich dyrektyw wykładni, a więc nie tylko dyrektyw językowych, ale również dyrektyw systemowych i funkcjonalnych, pozwala stwierdzić, że sformułowanie „takie samo postanowienie”, o którym mowa w art. 289 ust. 2 u.p.s.w., rozumieć należy jako wydanie w danej, konkretnej sprawie ponownego postanowienia o umorzeniu postępowania wyjaśniającego jako takiego, niezależnie od podstawy faktycznej i prawnej jego wydania i zbieżności tych podstaw w rzeczonym postanowieniu oraz w postanowieniu uprzednim. Za rozwiązaniem takim przemawia przy tym w szczególności funkcja gwarancyjna regulacji art. 289 u.p.s.w. jako całości.

Celem zapewnienia możliwie pełnej jednoznaczności analizowanej regulacji sugerować należy dokonanie zmiany treści regulacji art. 289 ust. 2 u.p.s.w. poprzez nadanie jej następującego (lub zbliżonego) brzmienia: „Jeżeli po uwzględnieniu zażalenia i uchyleniu postanowienia o umorzeniu postępowania wyjaśniającego, o którym mowa w ust. 1, rzecznik dyscyplinarny wyda kolejne postanowienie

o umorzeniu postępowania wyjaśniającego, przysługuje na nie zażalenie do komisji dyscyplinarnej przy ministrze. Zażalenie wnosi się w terminie 14 dni od dnia doręczenia postanowienia”.

Jeżeli jednak ustawodawcy bliższa byłaby, mimo wszystko, koncepcja odmienna, tzn. koncepcja, w myśl której podstawą do skorzystania z zażalenia do komisji dyscyplinarnej przy ministrze powinna być dopiero okoliczność wydania kolejnego postanowienia o umorzeniu postępowania wyjaśniającego tożsamego z poprzednim pod względem podstawy faktycznej i prawnej, treść analizowanej regulacji mogłaby być następująca: „Jeżeli po uwzględnieniu zażalenia i uchyleniu postanowienia o umorzeniu postępowania wyjaśniającego, o którym mowa w ust. 1, rzecznik dyscyplinarny wyda takie samo w zakresie podstawy faktycznej i prawnej postanowienie o umorzeniu postępowania wyjaśniającego, przysługuje na nie zażalenie do komisji dyscyplinarnej przy ministrze. Zażalenie wnosi się w terminie 14 dni od dnia doręczenia postanowienia”.

Bibliografia

- Banasik K., *Kara upomnienia za przewinienia dyscyplinarne nauczycieli akademickich*, „Przegląd Prawa Publicznego” 2020, 7–8.
- Budyn-Kulik M., *Mobbing – przewinienie dyscyplinarne – przestępstwo? Analiza niewłaściwych zachowań nauczycieli akademickich w kontekście różnych reżimów odpowiedzialności*, „Studia Iuridica” 2022, 93. <https://doi.org/10.31338/2544-3135.si.2022-93.4>
- Kaczmarczyk M., Kil J., *Odpowiedzialność dyscyplinarna nauczycieli akademickich w polskim porządku prawnym*, Sosnowiec 2023.
- Kosowski J. [w:] *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz*, red. A. Jakubowski, 2023, art. 289, Legalis.
- Łakomy K., *Odpowiedzialność karna i dyscyplinarna nauczyciela akademickiego za ten sam czyn. Rozważania na temat zbiegu odpowiedzialności penalnej nauczyciela akademickiego*, „Studia Prawnicze” 2023, 1. <https://doi.org/10.37232/sp.2023f>
- Łakomy K., *Status normatywny przewinienia dyscyplinarnego mniejszej wagi w reżimie odpowiedzialności dyscyplinarnej nauczyciela akademickiego*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 2023, 4. <https://doi.org/10.14746/rpeis.2023.85.4.08>
- Postulski K., *Właściwość sądu w postępowaniu karnym wykonawczym*, „Prokuratura i Prawo” 2010, 5.
- Szatkowska A., Wiliński K., *Odpowiedzialność dyscyplinarna nauczycieli akademickich*, „Studia Iuridica” 2018, 78. <https://doi.org/10.5604/01.3001.0013.2329>
- Ura E. [w:] *Prawo zatrudnienia pracowników szkół wyższych. Komentarz do wybranych przepisów Prawa o szkolnictwie wyższym i nauce*, red. K.W. Baran, Warszawa 2026, art. 289. Pozy-skano z: <https://sip.lex.pl/#/commentary/588019887/817327/baran-krzysztof-w-red>

-prawo-zatrudnienia-pracownikow-szkol-wyzszych-komentarz-do-wybranych...
(dostęp: 29.03.2026).

Uzasadnienie projektu ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Pozyskano z:
<https://www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/druk.xsp?nr=2446> (dostęp: 29.03.26).

Wojciechowski P. [w:] *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz*, red. J. Woźnicki,
Warszawa 2019, art. 289. <https://sip.lex.pl/#/commentary/587807134/604574/woznicki-jerzy-red-prawo-o-szkolnictwie-wyzszym-i-nauce-komentarz> (dostęp: 05.01.2026).

Zieliński J.M. [w:] H. Izdebski, J.M. Zieliński, *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz*, wyd. III, LEX/el. 2023, art. 289. Pozyskano z: <https://sip.lex.pl/#/commentary/587785603/732087/izdebski-hubert-zielinski-jan-michal-prawo-o-szkolnictwie-wyzszym-i-nauce-komentarz-wyd-iii> (dostęp: 29.03.2026).

Zieliński M., *Wykładnia prawa. Zasady, reguły, wskazówki*, Warszawa 2012.